

Szabó László 70 éves

2009. szeptember 27-én töltötte be 70. életévét Szabó László néprajzkutató, muzeológus, sokunknak Tanár Úr. A szolnoki Damjanich János Múzeumban, egyetlen főállású munkahelyén szeptember 29-én kis ünnepséggel, kiállítással, a *Tisicum* (a Jász–Nagykun–Szolnok Megyei Múzeumok évkönyve) erre az alkalomra megjelentetett számával köszöntöttük a Tanár Urat.

Szabó László pályájának főbb állomásai közé tartozik, hogy 1963-ban szerzett Debrecenben magyar-történelem-néprajz szakos diplomát, és ugyanekkor került a Damjanich János Múzeumba. 1968-ban doktorált, 1974-ben kandidátusi fokozatot szerzett, 1993-ban docens lett, 1994-ben habilitált, 1997-ben pedig akadémiai doktori címet kapott.

Publikációs jegyzéke – a szerkesztett munkáktól eltekintve – jelenleg 350 tételből áll, ezek között mintegy 20 önálló kötet. Az ő nevéhez fűződik a mai Jász–Nagykun–Szolnok megye területének egyedülálló néprajzi feltárása. A Csalog Zsolthoz és Pócs Évához kötődő kezdeményezésnek 1965-ben lett az irányítója és összefogója, ebből a csapatmunkából született a *Szolnok Megye Néprajzi Atlasza* két-két kötete. Ilyen típusú feltárás azóta sem készült egyetlen másik magyarországi megyében sem.

Az Atlasz munkálataival párhuzamosan gyűltek össze a végül két köteté formált megyebeli településtörténeti adatok. A feltáró munka előkészületei során születtek azok a leginkább „falulap”-nak nevezhető adatsorok, amelyek minden településről azonos történeti források adatait rendezik egymás mellé, alapot teremtve ezzel minden típusú későbbi kutatáshoz. Ennek a munkának könyv formában megjelent eredménye az *Adatok Szolnok megye történetéből* két kötete.

Hasonló jelentőségű, teljesen Szabó László nevéhez kötődő kezdeményezés az a vállalkozás, amely mára sok magyarországi megyéről elkészült, ám Szolnok megyével kez-

dődött, az ő módszertani útmutatásával. Ez pedig a megyék népművészetét az Európa Könyvkiadó *Népművészeti Örökségünk* című sorozatában bemutató kiadványa. A Szolnok megyei kötet elsőként, a későbbiek számára is irányadóként, 1987-ben jelent meg.

Muzeológiai munkájának valamennyi területe magán viseli ezt a fajta kezdeményező, eredeti és a kultúra lényegi vonásait megragadni és megmutatni, értelmezni törekvő látásmódot, ám valamennyit még említés szintjén felsorolni is lehetetlen. Ezek közül is nagy jelentőséggel bír az a muzeológiai tárgygyűjtő szempont, amelynek érvényesítésével már az 1970-es évek legelején teljes egészében gyűjtött be egy, történetiségében, szinkron vizsgálatában egyaránt feldolgozott teljes tanyai gazdaság anyagát. Ez a komplex szemlélet a mai magyar muzeológiában is értékálló.

Hasonló komplexitás jellemzi tudományszemléletét. A tudományok közötti átjárhatóságot, egymás eredményeinek felhasználását manapság gyakran az interdiszciplinaritás szóval jelöljük. Szabó László munkásságát a tudományok közötti magabiztos átjárás jellemzi, már az 1960-as évek óta. Leghatékonyabban a történettudomány hasznosítja néprajzi látásmódját. Szemlélete – a múzeumi tudományos életen kívül – leginkább a Hajnal István Kör konferenciáin és tanulmányköteteiben hatott.

Számtalan publikációja, kiállítás-rendezése és tárgygyűjtése mellett, azokhoz viszonyítva nem igazán dokumentálható, mégis: azoknál is jelentősebb egyéniségének, elméleti munkásságának *hatása tanítványaira*. Tudományos pályája kezdete óta folyamatosan foglalkozik a munka kutatásával. A társasmunkák vizsgálatának történetéből kiindulva, leginkább Fél Edit eredményeihez csatlakozva a magyar nyelvterület egész Dunán inneni részén vizsgálta a munkaszervezeti formákat. Ezek a kutatások, az ezekből levont következtetések indították el azon az úton, amelynek során a társadalomnéprajz fogalmának új, csak hozzá köthető értelmezést adott. Ennek értelmében számára a (népi) társadalom nem csupán tárgya a kutatásnak, hanem – őt idézve: „*A társadalomnéprajz a kultúrát társadalmi jelenségként értelmezi, s dinamikus oldaláról közelíti meg. Nem kész produktumok, hanem az azt létrehozó tevékenység oldaláról vizsgálja a paraszti (népi) kultúra egészét...*”

Erre az értelmezésre természetesen rimel Szabó László kultúra-definíciója, miszerint „*a kultúra az emberi tevékenység és annak minden eredménye*”. Már ez a meghatározás is árulkodik arról, hogy elméletének egyedisége nem abban merül ki, hogy szembe megy másokkal, leginkább az elődökkel. Amikor definícióját megfogalmazta, arra is felhívta a figyelmet, hogy a magyar néprajztudomány annyi adatot, eredményt mondhat már magáénak, ami megengedi, netán megköveteli a többféle értelmezést.

Ez a sajátos társadalomnéprajz persze nem jelenti azt, hogy mással nem foglalkozott, nem foglalkozik. Alapvető kutatásokat végzett el már eddig is a család, a rokonsági rendszer, a parasztság értelmezése, a népművészet tágra felfogott témáiban – hogy igazán csak néhányat említsünk. Amennyiben kutatásainak földrajzi kereteit keressük, az valóban Magyarország – a mai határokon is átnyúló – Dunán inneni részét jelenti. Ezeknek a kutatásoknak, tudományos eredményeik mellett figyelemre méltó más hozadékuk is van. „Szabólacis” gyűjtőmódszerétől mindig is igen távol állt az a fajta tudós attitűd, aki pusztán adatközlőként kezeli beszélgetőpartnerét. Ezért lehetséges – és ez számtalanszor be is bizonyosodott –, hogy mindenki, akivel valaha is beszélgetett, visszavárja őt. Ezzel nem csupán önmaga, hanem valamennyi terepen kutató néprajzos jóhírét öregbíti, munkáját könnyíti meg.

Gecse Annabella